

Indtryk fra den canadiske juletræsindustri

Af Paul Christensen, Skovteknisk Institut

I august 1987 havde jeg lejlighed til at deltage i det første internationale, canadiske juletræsdyrkerkonvent, hvor jeg skulle holde et foredrag. Konventet, der foregik i Halifax, var en kopi af de amerikanske juletræsdyrkeres konvent, der foregår hvert andet år.

Efter konventet foretog jeg en kort studierejse igennem det østlige Canada, gennem staterne Nova Scotia, New Brunswick og Quebec, hvor jeg besøgte en del af de dyrkere, universiteter og forskningsinstitutioner, der arbejder med juletrær.

Rejsen blev støttet økonomisk af Turborgfondet og Dansk Skovforenings Pyntegrøntsektion, hvis bestyrelser herved takkes.

Opdatering af en tidligere artikel

Juletræsdyrkingen i det østlige Canada foregår på helt samme måde og med omtrent de samme træarter som i store dele af USA. Det må derfor anbefales læsere, der er interesseret i juletræsdyrking i Nordamerika, at læse artiklen "Nye perspektiver for juletræsdyrking" i PS nr. 4/86, s. 22 - 24. Artiklen - der ganske vist stammer fra en rejse i Minnesota - er ganske dækkende også for forholdene i Østcanada. I nærværende artikel vil derfor ikke

blive gentaget de ting, der er beskrevet tidligere.

De herbicider, der blev omtalt i den tidligere artikel, er eller vil blive afprøvet i Danmark, hvis der kan findes mulighed for det. Som en foreløbig erfaring kan nævnes, at herbicidet Poast (sethoxy-

dim), som er meget populært i Nordamerika, i Danmark må anses for at virke noget svagere end det velkendte Fusilade.

De anbefalinger, der blev givet i den tidligere artikel om *balsamgran*-provenienser, synes at have været rimelige.

Figur 1. ZIPPER studser træerne v.h.a. en roterende kniv. Grenene "fanges" med studsehovedets tænder.

Figur 2.

Ved formhugning med sabel bør anvendes benbeskytter. Her er brugt et overskåret plastic-drænrør.

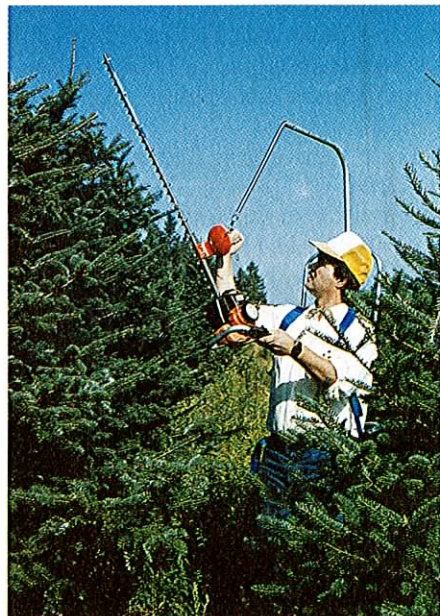
Figur 3.

Studsning af balsamgran med hækkesaks med lange håndtag.

Figur 4.

TRIMIT studsemaskine er en motordrevet hækkeklipper til ca. 6.000 kr.

Især synes interessen at samle sig om Vermont/New Hampshire, hvor der på visse bjergtoppe gror langsomtvoksende bestande. Jeg har i Canada set afkom fra sådanne bevoksninger, og her gror de så langsomt og bliver så regelmæssige, at de kan dyrkes fuldstændigt uden nogen form for formstudsning.

Dette er en dyrkningsform, de mest avancerede dyrkere er ved at slå ind på: At vælge tilpas langsomtgroende provenienser, der ikke skal formstudies, så man derved kan lave et træ, der er væsentligt billigere at producere, men som alligevel er af en ganske høj kvalitet. Træer af denne type vil formmæssigt sikkert være ganske attraktive, også på det europæiske marked.

Flere og flere balsamgrandyrkere både i USA og Canada er begyndt at etablere deres egne frøhaver. Der er en stigende bevidsthed omkring proveniensvalgets betydning selv i disse lande, hvor formstudsning af træerne er normen. Man har indset vigtigheden af at sikre sig frøforsyning og af at få velegnede provenienser.

Balsamgran blomstrer forholdsvis tidligt, og kontrolleret bestøvning forsøges af adskillige dyrkere. De fleste producenter laver også selv deres planter – i hvert fald af deres vigtigste træart – og har derfor "flyvende" planteskoler liggende på beskyttede steder i plantagen.

Det angives i Canada, at balsamgran er temmelig følsom over for honning-svampen, et problem vi jo også kender i Danmark med nobilis plantet efter løvtræ. I et tilfælde, jeg hørte om i Canada, var over halvdelen af balsamgranerne dræbt efter 5 år fra plantning.

Formstudsning

I det østlige Canada (ligesom i resten af Nordamerika) formstudies langt de fleste træarter, der benyttes som juletræ. Det gælder arterne balsamgran, frasergran, rødgran, hvidgran, andre Picea-arter, skovfyr og andre fyrrearter.

Studsningen udføres i Canada meget ofte af kvinder og store drenge (der måske ikke er så krævende m.h.t. løn og andre arbejdsforhold). De fleste steder benyttes hækkesakse, evt. med lange håndtag. Man mener, at disse sakse i en uøvet hånd er mere skånsomme over for træerne end de lange knive, der bruges mere udbredt i USA. Hækkesaksene er naturligvis heller ikke så farlige for mandskabet som knivene.

Både i USA og Canada er der i de senere år introduceret forskellige maskinelle løsninger til at udføre studsningsarbejdet med. Fælles for dem er, at de kun har opnået ganske lille udbredelse blandt dyrkerne, der gennemgående har samme skepsis over for nyt isen-

Figur 5.
Så fornemt kan en juletræsdyrker bo i New Brunswick. De fleste bor dog mere beskedent.

kram som den typiske danske skovbruger.

De fleste af studsemaskinerne bygger på hækkeklipper-princippet og drives af en bærbar benzinmotor. Den meget lange hækkeklipper bæres så af en bøjle, man har på ryggen eller skubbes foran operatøren på et cykelhjul. Studsemaskinerne kan også være forsynet med roterende slagler i stedet for bevægelige tænder.

Maskinerne er gennemgående temmelig støjende og dårligt afvibrerede og opfylder langt fra de krav, vi i Danmark ville stille m.h.t. ergonomi og arbejdsmiljø.

Producenterne af disse maskiner opgir imponerende præstationer – 400 – 450 træer pr. time, hvilket svarer til 8-9 sekunder pr. træ. Disse tal er nok meget optimistiske, men givet er det, at arbejdet med disse maskiner går noget hurtigere og i længden væsentligt lettere end ved manuel studsning.

Hvis der opstår behov i Danmark for studsning af rødgran eller fyr i større omfang (og det er måske tvivlsomt med dagens pris- og markedsforhold), er der gode muligheder for at tilpasse nogle af de amerikanske udstyr til danske brugere. Eventuelle danske dyrkere, der går med planer om studsning, må gøre sig klart, at hvis man først begynder på at studse sine træer, er det en årligt tilbagevendende begivenhed, man har bundet sig til.

Overproduktion

De amerikanske og canadiske juletræsproducenter har problemer – alvorlige problemer. Det samlede marked i USA er på 32 mio. "rigtige" juletræer. Udbuddet af træer i USA ventes i 1987 at være 40 mio. og i 1988 48 mio. træer. Der er altså tale om en forventet overproduktion på hhv. 8 og 16 mio. træer i de to år.

Samtidig eksporterer canadierne hovedparten af deres balsamgranproduk-

tion mod syd over grænsen til USA. Det gav i 1987 anledning til, at USA lagde importafgift på træprodukter fra Canada; Canada gjorde det samme og en handelskrig var en realitet. Krigen er dog delvist bilagt, så afgifterne ikke mere berører juletræseksporten.

De amerikanske prognoser for overproduktion er nok meget realistiske, da alle organiserede dyrkere hvert år de senere år har indsendt spørgeskemaer med oplysning om antal plantede træer af forskellige arter. Med den omfattende brug af formstudsning opnås en meget høj juletræsprocent (over 90%), og der kan derfor temmelig sikkert skønnes om udbuddets størrelse 6-7 år efter plantningen. Samtidig med den forventede overproduktion af "rigtige" træer øger plastic-træerne stille og roligt deres markedsandel.

Dyrkerne er derfor desperat på udkig efter nye markeder, der kan aftage betydelige mængder træer og samtidig har evne til at betale for dem. Syd- og Mellemamerika er naturlige markeder at søge til, men her kan man vanskeligt betale tilstrækkeligt.

Europa er et andet naturligt marked. Her er både et stort marked og betalingsevne. Det eneste problem er EF-direktivet med forbud mod import af plantedele af bl.a. Abies-, Picea- og Pinusarter, bortset fra frø. Baggrunden for dette direktiv er frygten for import af svampe og andre træsygdomme, som ikke allerede findes her.

Hvis amerikanerne kan finde en vej uden om dette ved effektiv desinfektion eller andet, ligger markedet der, og i særdeleshed hvis vi danskere i vores iver har lært de mellemeuropæiske forbrugere at foretrække formstudsede træer. Prisen på amerikanske træer vil formentlig med tiden blive så lav, at de trods fragtomkostningerne sagtens vil kunne konkurrere i Europa.

Fortsættes på side 31

renholdelse mellem frugtbuske og -træer, så det må antages, at midlet udmærket også kan bruges i nogle af vore løvtræarter i skovbruget. Der mangler dog endnu erfaringer og forsøgsresultater, så nærmere anvisninger kan endnu ikke gives.

Sprøjteteknik og sikkerhedsudstyr

Indtil videre må det anbefales at udbringe Karmex DW i relativt store væskemængder, da erfaringer med den koncentrerede sprøjtevæske fra Micron Herbi-sprøjten endnu ikke foreligger. Karmex DW har fareklassebetegnelsen: Lokalirriterende, Xi. Da handelsvaren kan støve noget ved håndtering, skal der bruges åndedrætsværn med minimum P₁-filter ved opblanding.

Sammendrag

Med den viden, der i dag foreligger om Karmex DW, kan der for tiden gives følgende anbefalinger:

Der kan i marts/april måned sprøjtes med 2-4 kg Karmex DW pr. ha i etablerede nordmannsgran- og rødgrankulturer på agerjord. Med disse doseringer kan atrazinresistente ukrudtsarter som brandbæger, dueurt, canadisk bakkestjerne og enårig rapgræs bekæmpes. Kemikalieomkostningen ved denne behandling er 2-400 kr./ha.

Tabel 1.

Bekæmpelse af dueurt. Forsøg 814/87, sprøjtet april 1987. I.F.U.

Led nr.	Herbicide	Dosering	Dækningsgrad af levende ukrudt, % den 3/8-1987		
			Dueurt	Enår. rapgræs	I alt
1.	Ubehandlet		100	0	100
2.	Karmex DW	2,5 kg	0	0	0
3.	Karmex DW	5,0 kg	0	0	0
4.	Gardoprim 500 FW	7,5 l	100	0	100
5.	Gardoprim 500 FW	10,0 l	83	17	100
6.	Holtax F	10,0 l	95	5	100
7.	Atrazin (50%)	8,0 l	85	15	100
8.	Velpar (90%)	1,0 kg	23	0	23
9.	Velpar (90%)	2,0 kg	0	0	0

NOBILIS

i stærke jyske provenienser
- levering efterår '88 - forår '89 - bl.a.:

Nobilis 1/1 og 2/0 Klosterheden, Risbæk afd. 102

Nobilis 1/1 og 2/0 Stenbjerg klitplantage

Nobilis 1/1 og 2/0 Rye Nørskov afd. 305

Forlang prøver og lagerliste tilsendt.

Grangården ApS

Hegnsgårdsvej 8 - Lomborg - 7620 Lemvig

Tlf. 07 88 97 48 - Biltlf. 04 27 17 48

Fortsat fra side 29

Alternativet til en eksport til Europa er for amerikanerne en priskrig af uhyre dimensioner i USA, for dér kan man næppe udvide markedsandelen noget videre.

Dyrkningsvejledninger

En af grundene til amerikanernes ulykke er måske, at det er "for let" at lave juletræer i Nordamerika. Enhver farmer kan nemt læse sig til det. Der udgives et hav af dyrkningsvejledninger (mest for balsamgran) med oplysninger om alt fra behandling af frø før udsåning til vejledning i indretning af en "choose and cut"-salgsplads i plantagen. Der laves ganske meget forskning

inden for juletræsområdet både ved universiteter og andre institutioner.

Både det offentlige og dyrkerorganisationerne bidrager økonomisk hertil. Et sted - i Forest Extension Service i New Brunswick - stødte jeg ligefrem på, at man udførte gratis nåle- og jordbundsanalyser for alle juletræsdyrkere i staten. På grundlag af analyseresultaterne udskriver man så en detaljeret gødsningsplan med mængder, blandingsforhold og tidspunkter.

For balsamgran har man fundet, at det er af betydning, at forholdet mellem visse næringsstoffer i nålene ikke kommer under visse værdier. Derfor benyttes P/N-, K/N- og Mg/N-forholdene

til at vurdere behovet for gødskning.

Jeg finder, det er af meget stor betydning, at vi fra dansk side vedligeholder og yderligere uddyber kontakterne med både amerikanske og canadiske forskere. Både Skovteknisk Institut og flere andre har flere gange besøgt området med stort udbytte og vil følge udviklingen her de kommende år.

Når der foreligger egnede resultater, vil instituttet i samarbejde med Pyntegrøntsektionen introducere dem her i landet og tilpasse dem til praktisk anvendelse, såfremt arbejdet kan finansieres.